



Національний
банк України

Особливості проведення Національним банком України операцій своп процентної ставки у 2021 році

Микола Селехман
Департамент відкритих ринків

Київ, 03 лютого 2021



Операції НБУ своп процентної ставки: мета та завдання що були визначені на 2020 р.

Мета, завдання



Мета

- ✓ посилення монетарної трансмісії через забезпечення більш тісного зв'язку між ставками за коротко- та довгостроковими фінансовими інструментами
- ✓ сприяння довгостроковому кредитуванню через ↓ процентного ризику

Завдання

- запустити ринок IRS*

Правовий механізм



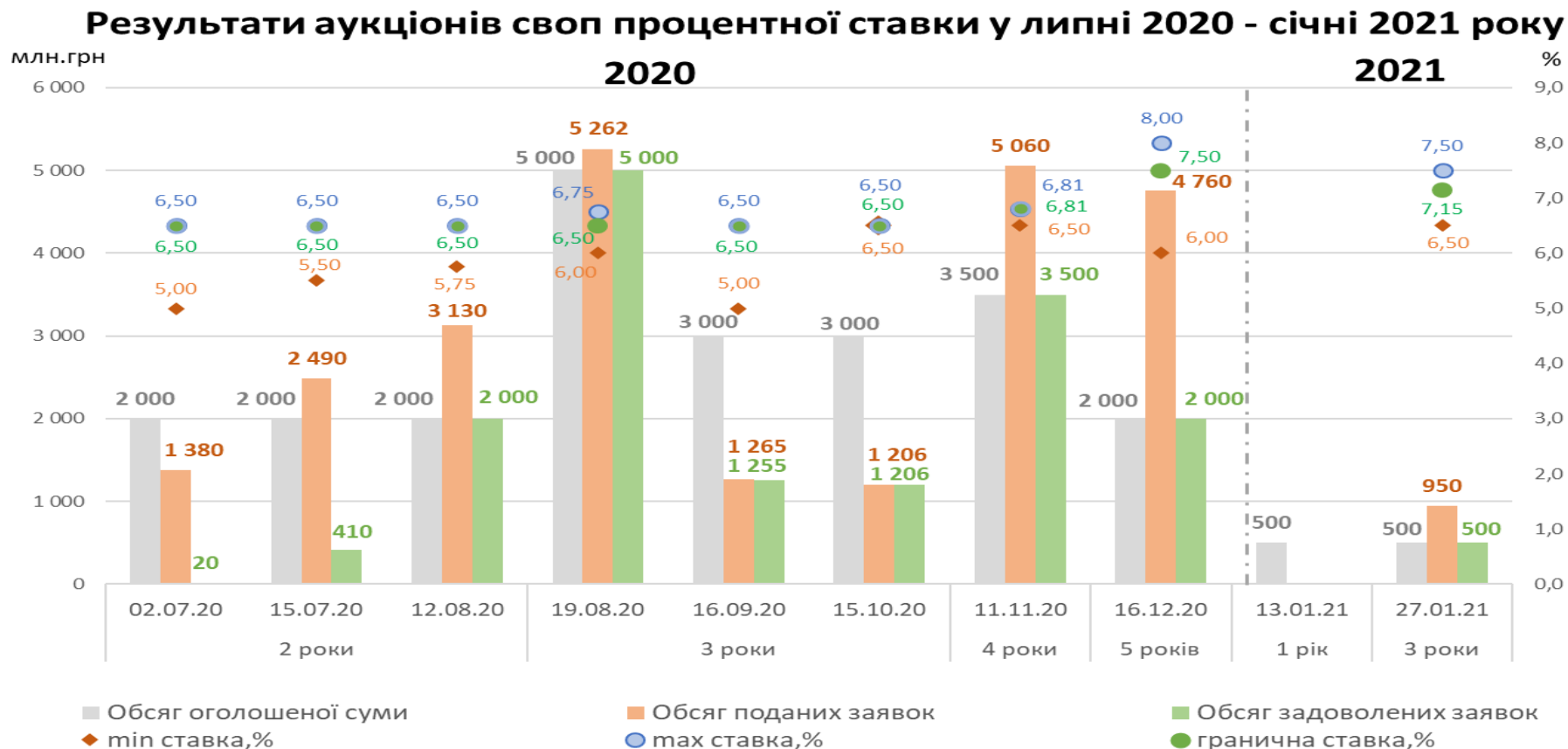
Розширення периметру завдань процентної політики НБУ

- ✓ досягнення операційної цілі процентної політики через визначення ставок за стандартними інструментами
- ✓ посилення дієвості процентного каналу трансмісійного механізму через встановлення ставок за операціями, які проводяться для розвитку фінансових ринків

*Під запуском ринку мається на увазі ситуація, коли залишок угод IRS між банками (без угод з НБУ) $\geq 5\%$ від портфелю кредитів банків в національній валюті, наданих юридичним та фізичним особам, тобто близько – **30 млрд. грн.**

Бажаний термін виходу на ці параметри: 2 роки з моменту старту проведення НБУ операцій IRS

Аукціони процентного свопа у 2020-2021 рр.: результати



Основне

- загальний обсяг операцій своп процентної ставки у 2020 р. становив майже **15,4** млрд. грн., з них на 2 р. – **2,4** млрд. грн., на 3 р. – **7,5** млрд. грн., на 4 р. – **3,5** млрд. грн., на 5 р. – **2** млрд. грн.
- у січні 2021 р. обсяг операцій становить **0,5** млрд. грн (весь обсяг на строк 3 р.)
- загалом такі операції з НБУ провело **15** банків, у т.ч. 1 державний, 2 з іноземним і 12 – з приватним капіталом
- укладений договір на проведення операції процентний своп з НБУ на сьогодні мають **39** банків, у т.ч. 3 державних, 6 з іноземним та 30 – з приватним капіталом

Банки поки що не укладають угоди своп процентної ставки між собою

Причини низької активності банків щодо укладення угод своп процентної ставки між собою (згідно з результатами опитування банків)

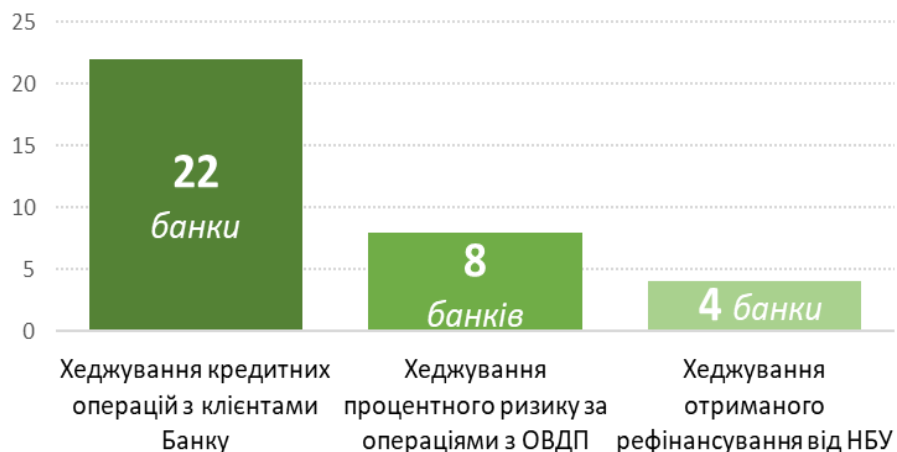


Потенційний попит банків на інструмент своп процентної ставки у 2021 р. (згідно з опитуванням банків у листопаді 2020 р.)

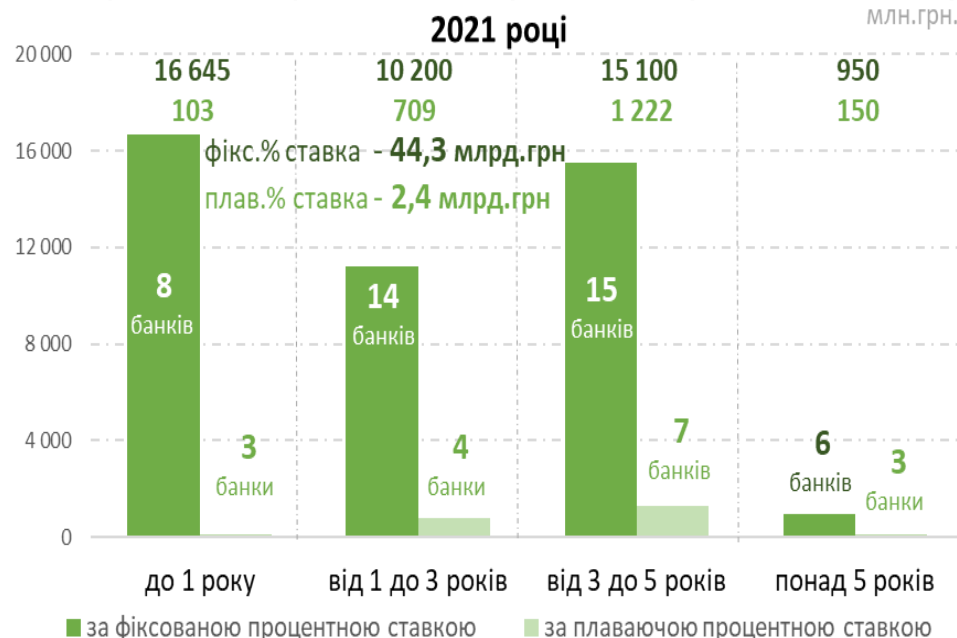
Інформація щодо банків, які взяли участь у опитуванні



Мета з якою банк має намір здійснювати операції своп процентної ставки



Наміри банків з проведення операцій своп процентної ставки у 2021 році



Плани банків на 2021 рік

- про зацікавленість в укладанні угод своп процентної ставки у 2021 р. заявили **29** банків на загальну суму **49** млрд. грн.;
- найбільшу зацікавленість банки виказують до операцій з фіксованою ставкою строком **до 1 року, 3-5 років та 1-3 років (36%, 33% та 24% від загального обсягу відповідно)**;
- у 2021 році банки планують провести операцій своп як платник фіксованої процентної ставки на загальну суму **44,3** млрд.грн., як платник плаваючої – на **2,4** млрд.грн.

Пропозиції банків щодо розвитку ринку процентних свопів в Україні (згідно з опитуванням банків у листопаді 2020 р.)

№	Пропозиції банків	кількість банків	Коментар структурних підрозділів НБУ
1	Продовження активної участі НБУ на ринку у якості маркет- мейкера	2	Пропозиції щодо подальшої участі НБУ на ринку своп процентної ставки наведено нижче
2	Перегляд коефіцієнтів ризику для розрахунку нормативів Н2, Н3	1	Може бути врегульовано в майбутньому В рамках імплементації норм законодавства ЄС щодо виконання зобов'язань у фінансовому секторі згідно з Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, заплановано перегляд коефіцієнтів ризикозваження, які враховуються у нормативах Н2 та Н3 згідно з CRR (REGULATION (EU) No 575/2013). Проєкт буде опрацьовуватися в рамках технічної допомоги Світового банку в 2021-2022 рр.
3	Перегляд коефіцієнтів для включення відповідних операцій до розрахунку NSFR	1	Не підтримується Методика розрахунку NSFR розроблена відповідно до норм законодавства ЄС у частині виконання зобов'язань у фінансовому секторі згідно з Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. Норми щодо складових необхідного стабільного фінансування (RSF) за операціями з деривативами та коефіцієнти, які беруться до розрахунку за ними, базуються на рекомендаціях Базеля III та нормах CRR та CRR II (REGULATION (EU) 2019/876)
4	Розробка єдиного уніфікованого договору СВОП процентної ставки між банками	1	Не підтримується Світова практика "уніфікованого" договору (ISDA master agreement) передбачає наступне: (i) це лише база, з якої починаються перемовини сторін, фінальний договір, який підписують сторони може суттєво відрізнятись від неї; (ii) ця база є результатом консенсусу асоціації учасників ринку, а не вказівка регулятора

Пропозиції банків щодо розвитку ринку процентних свопів в Україні (продовження)

№	Пропозиції банків	Кількість банків	Коментар структурних підрозділів НБУ
5	Надання можливості проведення операції з нерезидентами, зокрема, доповнити перелік операцій за:		
	- поточним рахунком юр. особи-нерезидента та коррахунком банку-нерезидента в гривнях;	1	Може бути врегульовано в майбутньому у взаємозв'язку із заходами з валютної лібералізації
	- інвестиційними рахунками іноземного інвестора;	1	Не підтримується Інвестиційний рахунок відкривається виключно для цілей операцій з іноземного інвестування
6	Надання можливості проведення операції в іноземній валюті;	1	Врегульовано Режим коррахунку банку-резидента в іноземній валюті дозволяє проводити будь-які трансграничні операції за правочинами, що не суперечать вимогам законодавства України
7	Надання можливості проведення операції з нерезидентами, при тому, що умовні суми для фіксованої та плаваючої ставки виражені в різних валютах	1	- Врегульовано для трансграничних операцій із розрахунками в іноземній валюті Режим коррахунку банку-резидента в іноземній валюті дозволяє проводити будь-які трансграничні операції за правочинами, що не суперечать вимогам законодавства України - Може бути врегульовано в майбутньому (для розрахунків в гривнях з нерезидентами; для розрахунків в ін.валюті на території України за поточними рахунками юр.осіб-нерезидентів) у взаємозв'язку із заходами з валютної лібералізації та набранням чинності Законом про ринки капіталу
8	Надання можливості при здійсненні операції з нерезидентом вважати наявність договору про таку угоду достатньою підставою для купівлі іноземної валюти у випадку, якщо умовна сума виражена в іноземній валюті	1	Врегульовано Банк не обмежений у праві купувати на валютному ринку іноземну валюту для власних потреб
9	Зняття заборони здійснювати валютні операції з надання кредитів у гривнях нерезидентам та їх представництвам в Україні	1	Може бути врегульовано в майбутньому у взаємозв'язку із впровадженням заходів з лібералізації валютних обмежень
10	Зняття обмеження режиму рахунків іноземних інвесторів, що не передбачають можливість здійснення надання та повернення кредиту	1	Не підтримується Інвестиційний рахунок відкривається виключно для цілей операцій з іноземного інвестування

Операції процентний своп з НБУ: пропозиції банків до удосконалення (згідно з опитуванням банків у листопаді 2020 р.)

№	Пропозиція банків	Кількість банків	Коментар ДВР НБУ
1	Розробка НБУ програмного забезпечення на автоматизацію операцій своп, зокрема в частині включення/виключення активів з покриття, відстеження стану гарантійного фонду	6	<i>Підтримується.</i> <i>Буде реалізовано за умови, що Правлінням буде ухвалено рішення про продовження проведення НБУ операцій своп процентної ставки</i>
2	Зменшення розміру покриття гарантійним фондом та пом'якшення коригуючих коефіцієнтів	6	<i>Не підтримується.</i> Пропозиція збільшує ризики НБУ
3	Оприлюднення графіка проведення аукціонів (дати, обсяги)	3	<i>Реалізовано</i>
4	Проведення НБУ аукціонів СВОП як в якості платника фіксованої ставки, так і в якості платника плаваючої ставки	3	<i>Не підтримується, оскільки:</i> 1) <i>не сприяє розвитку ринку без НБУ;</i> 2) <i>не сприяє довгостроковому кредитуванню</i>
5	Збільшення кількості аукціонів (частіше ніж раз на місяць)	2	<i>Частково підтримується:</i> пропонуємо проводити два аукціони різних строків в місяць
6	Розширення переліку майна, що включається до гарантійного фонду за рахунок євро, кредитного портфелю (у т.ч. іпотечного), тощо	2	<i>Не підтримується з огляду на незначні планові обсяги проведення операцій та наявність достатнього обсягу забезпечення у банків</i>
7	Збільшення строків аукціонів (строком більше 3 років)	1	<i>Реалізовано</i>

Операції процентний своп з НБУ: пропозиції банків до удосконалення (продовження)

№	Пропозиція банків	кількість банків	Коментар ДВР НБУ
8	Виділення Додатку 1 до Генерального договору в окремий документ, що подається до НБУ, щоб уникнути підписання додаткового договору	1	<i>Підтримується. Але може бути реалізовано лише у разі позитивного висновку Юридичного департаменту</i>
9	Закриття позицій шляхом анулювання укладених договорів або укладання зворотних угод	1	<i>Частково реалізовано. Дострокове припинення угоди на сьогодні можливе за згодою сторін</i>
10	Приєднання банків до публічних договорів НБУ	1	<i>Не підтримується, на думку Юридичного Департаменту несе суттєві ризики</i>
11	Недоцільне відкриття рахунку депонента в депозитарній установі НБУ, якщо у банку вже є відкритий рахунок в цінних паперах	1	<i>Не підтримується, оскільки несе суттєві юридичні ризики</i>
12	Створення НБУ блок-схеми процесу укладання операцій СВОП процентної ставки	1	<i>Не підтримується. Основні умови проведення операції IRS детально прописані в Положенні, а деталі зазначаються в договорах, які є індивідуальними для кожного банку</i>

Проведення НБУ Операції процентний своп у 2021 р.: *основне*



- ✓ **Головне завдання:** надання додаткового поштовху запуску ринку процентних свопів в Україні з метою сприяння довгостроковому кредитуванню та монетарній трансмісії
- ✓ **Критерій успішності:** залишок угод IRS між банками (без угод з НБУ) $\geq 5\%$ від портфелю кредитів банків в гривні юр- та фізособам
- ✓ **Бажаний термін виходу на критерій успішності:** 2 роки з початку старту проведення НБУ операцій процентного свопа (до 02.07.2022)

- ✓ **зниження обсягів операцій НБУ у 2021 р. порівняно із 2020 р.**
- ✓ **ймовірне припинення проведення НБУ таких операцій для цілей розвитку ринку до кінця 2021 р. незалежно від їх результатів:**
 - або внаслідок досягнення цілі із запуску ринку
 - або (у разі відсутності бажаних ефектів) – через неефективність таких операцій для розвитку ринку

Проведення НБУ Операції процентний своп у 2021 р.: деталі

Принципи роботи НБУ на ринку IRS

«Підтримка вогника»

- ✓ НБУ регулярно присутній на ринку (частіше, ніж у 2020 р.), але з невеликими обсягами

«Спробуй різне»

- НБУ пропонує інструменти з різними термінами, даючи банкам «відчути» різні можливості

Прогнозованість

- НБУ завчасно оголошує графік тендерів на квартал уперед

Операційний дизайн

Періодичність

- **2 аукціони на місяць:** один на строк до 2 років, один – на строк 3-5 років
- «короткі» та «довгі» терміни чергуються
- **дні проведення:** друга та **четверта** середі місяця, крім випадків коли на відповідні тижні припадає засідання КМГ

Напрямок

- НБУ – виключно платник плаваючої процентної ставки

Обсяги

Обсяг операцій

- ✓ обсяг одного аукціону: 500 млн. грн.
- ✓ обсяг аукціону може бути збільшено у разі меншого обсягу розподілу на аукціонах попереднього кварталу

Графік проведення аукціонів СВОП процентної ставки (IRS)* у лютому-березні 2021 р.

Дата проведення	Кількість років	Загальний обсяг умовної суми
Лютий 2021 року		
10.02.2021	(2 роки)	500 млн. грн.
24.02.2021	(4 роки)	500 млн. грн.
Березень 2021 року		
10.03.2021	(1 рік)	500 млн. грн.
24.03.2021	(5 років)	500 млн. грн.

* затверджено рішенням Правління Національного банку України від 29.12.2020 №767-рш «Про затвердження періодичності, строків та обсягів проведення Національним банком України аукціонів своп процентної ставки на період з 01 січня до 31 березня 2021 року»

Операції процентного свопа: *питання до обговорення*

Будь ласка, висловіть свою думку з наступних питань:

- ✓ *доцільність проведення НБУ аукціонів своп процентної ставки: для розвитку ринку або для інших цілей*
- ✓ *чи мають процентні свопи перспективи в Україні за наявної структури активів та пасивів банків та рівня розвитку фінансових ринків?*
- ✓ *що могло б стати тригером для розвитку цих інструментів в Україні*